

ПРАГРАМА

курса «Эстэтычнае выхаванне вучняў сродкамі беларускай народнай педагогікі»

Праблема эстэтычнага выхавання асобы актуальная для сучаснага грамадства. Гэта пацвярджае шэраг акалічнасцей:

па-першае, праблема эстэтычнага выхавання на падставе сродкаў і метадаў народнай педагогікі актуалізавалася ў сучасны перыяд развіцця інфармацыйнага грамадства (уздзеянне чужароднай для нацыянальнай сістэмы выхавання субкультуры значным чынам пагоршыла духоўнае здароўе нацыі);

па-другое, мэтанакіраванае фарміраванне духоўнага здароўя беларускай моладзі патрабуе пільнага гісторыка-педагагічнага абгрунтавання стратэгіі гэтага працэсу. Ва ўсе гістарычныя перыяды народная педагогіка мела на мэце выхаванне духоўна дасканалай, эстэтычна развітай асобы. Шматвяковыя станоўчыя традыцыі эстэтычнага выхавання асобы рэалізаваліся праз сістэму народна-педагагічных сродкаў і метадаў).

па-трэцяе, навукоўцамі, асветнікамі, шырокай грамадскасцю ўсвядомлена адметнасць традыцый беларускай народнай педагогікі, яе значнасць для тэорыі і практыкі эстэтычнага выхавання, аднак недастаткова як фундаментальных навуковых даследаванняў па праблеме, так і практычных напрацовак, прыстасаваных для патрэб выхавання. А між тым, спрадвечна беларусы мелі станоўчы эстэтычны вопыт, развіты эстэтычны густ, добрыя творчыя здольнасці, падцверджанне чаму мы знаходзім у крыніцах народна-педагагічнай думкі, выявах народнага мастацтва. Таму мэтазгодна звярнуцца да вывучэння і абгрунтавання дадзеных крыніц з мэтай пераймання традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы.

Неабходнасць вывучэння традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы таксама тлумачыцца наступнымі супярэчнасцямі:

- паміж зместам Канцэпцыі бесперапыннага выхавання дзяцей і навучэнскай моладзі, дзе задача духоўнага, у тым ліку эстэтычнага, выхавання выступае ў якасці прыярытэтнай, і адсутнасцю цэласнай сістэмы эстэтычнага выхавання, заснаванай на этнакультурных традыцыях народа; (у якасці выхаваўчай парадыгмы закладзена ўстаноўка на роўнасць розных відаў сацыяльна прымальнага выхаваўчага вопыту, у тым ліку выхавання на народных традыцыях, а таксама выкарыстанне ў выхаванні народнай педагогікі беларусаў);
- паміж аморфнасцю эстэтычнага ідэала сучаснага грамадства, што звязана з адмоўным уплывам заходняй масавай культуры і сфарміраваным на працягу стагоддзяў эстэтычным ідэалам беларусаў, які знайшоў сваё ўвасабленне ў традыцыях эстэтычнага выхавання;
- паміж вострай патрэбай выхаваўчых інстытутаў у выкарыстанні народных педагагічных традыцый у галіне эстэтычнага выхавання і недастатковасцю распрацовак па азначанай праблеме, што ў выніку робіць малаэфектыўным прымяненне беларускай народнай педагогікі ў эстэтычным выхаванні асобы.

Такім чынам, зварот да нацыянальных традыцый, арганізацыя пераймання вопыту эстэтычнага выхавання нашага народа ў сучасных умовах надзвычай актуальны.

Мэты:

- садзейнічаць вывучэнню педагогамі традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы;
- пабудаваць парадыгму ўкаранення народна-педагагічнага вопыту ў сучасных выхаваўчых умовах.

Задачы

- усебакова асэнсаваць асноўныя ўмовы ажыццяўлення эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.);
- вылучыць і абгрунтаваць эстэтычны ідэал ў беларускай народнай педагогіцы;
- вывучыць сродкі і метады эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (перыяду канца XIX–пачатка XX ст.);
- асэнсаваць магчымасці і напрамкі ўкаранення традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы ў сучасных выхаваўчых умовах.

Лекцыйны курс

Тэма 1. Асноўныя ўмовы ажыццяўлення эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.):

- прыроднае ўздзеянне;
- выхаванне ў працы;
- выкарыстанне патэнцыялу народнай творчасці;
- распаўсюджванне ў паўсядзённым жыцці беларуса трыяды: мары, народныя вераванні, успаміны (інтэнсіфікатары маральна-эстэтычнага жыцця).

Тэма 2. Эстэтычны ідэал у беларускай народнай педагогіцы:

- дынамізм, кансерватызм і дэмакратызм як характарыстыкі ідэалу;
- аб'ектыўныя і суб'ектыўныя перадумовы фарміравання эстэтычнага ідэалу;
- адлюстраванне нацыянальнага ідэалу асобы ў народных творах;
- сутнасць эстэтычнага ідэалу беларускага народа;

Тэма 3. Традыцыйныя сродкі і метады эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.):

- праблема вывучэння і абгрунтавання сродкаў і метадаў эстэтычнага выхавання беларускай народнай педагогіцы ў азначаны перыяд;
- класіфікацыя сродкаў і метадаў эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы;
- апісанне сродкаў і метадаў;
- узроставае прымеркаванасць сродкаў і метадаў эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы.

Тэма 4. Выкарыстанне багаццяў беларускай народнай педагогікі ў выхаваўча-адукацыйным працэсе сучаснай школы:

- сучасныя грамадскія і педагагічныя праблемы;
- выкарыстанне народна-педагагічных здабыткаў у межах навучальнага працэсу;

- выкарыстанне народна-педагагічных здабыткаў у межах выхаваўчага працэсу (з вучнямі, з бацькамі).

Семінарскія заняткі

Тэма 1. Сутнасць традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (форма правядзення – вучэбная канферэнцыя з элементамі дзелавой гульні).

Тэма 2. Укараненне традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы ў сучасных выхаваўчых умовах (форма правядзення – круглы стол).

Змест лекцыйнага курса

Тэма 1. Асноўныя ўмовы ажыццяўлення эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.). Сутнасць паняццяў «традыцыя», «эстэтычнае выхаванне», «эстэтычнае выхаванне ў народнай педагогіцы». Разуменне беларусамі сутнасці эстэтычнага выхавання (канец XIX–пачатак XX ст.). Агульныя ўмовы эстэтычнага выхавання. Прыроднае ўздзеянне; выхаванне ў працы; выкарыстанне патэнцыялу народнай творчасці; распаўсюджванне ў паўсядзённым жыцці беларуса трыяды: мары, народныя вераванні, успаміны (інтэнсіфікатары маральна-эстэтычнага жыцця) як асноўныя ўмовы эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.).

Тэма 2. Эстэтычны ідэал у беларускай народнай педагогіцы. Сучасны навуковы падыход да неабходнасці ідэалу ў эстэтычным выхаванні асобы. Этнапедагагічная мэтазгоднасць і гісторыка-нацыянальная абумоўленасць ідэалу. Вядучыя характарыстыкі ідэалу: дынамізм, кансерватызм, дэмакратызм. Адлюстраванне нацыянальнага ідэалу асобы ў народных творах. Аб'ектыўныя і суб'ектыўныя перадумовы фарміравання эстэтычнага ідэалу. Сутнасць эстэтычнага ідэалу чалавека (канец XIX–пачатак XX ст.).

Тэма 3. Традыцыйныя сродкі і метады эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.). Праблема вывучэння і абгрунтавання народна-педагагічных сродкаў і метадаў эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (канец XIX–пачатак XX ст.). Метадычнае апісанне асноўных сродкаў і метадаў, іх класіфікацыя. Узаемадзеянне народна-педагагічных сродкаў і метадаў пры традыцыйным эстэтычным выхаванні. Узроставыя крытэрыі эстэтычнага выхавання, вылучаныя на падставе крытэрыя якасных змяненняў у эстэтычнай свядомасці і дзейнасці асобы (пачуцёвае ўваходжанне ў свет эстэтыкі; фарміраванне эстэтычнай свядомасці; стварэнне сістэмы эстэтычнага светаўспрымання; практычнае ажыццяўленне эстэтычнага пераўтварэння рэчаіснасці).

Тэма 4. Выкарыстанне багаццяў беларускай народнай педагогікі ў выхаваўча-адукацыйным працэсе сучаснай школы. Аналіз сучаснага стану адукацыйна-выхаваўчай работы ў школе, вылучэнне галоўных яе праблем. Вызначэнне магчымых накірункаў вырашэння азначаных супярэчнасцей.

Праблема выкарыстання народна-педагагічных здабыткаў у межах эстэтычнага выхавання вучняў сучаснай школы. Асобныя аспекты выкарыстання традыцый народнай педагогікі пры арганізацыі ўзаемадзеяння з удзельнікамі вучэбна-выхаваўчага працэсу.

Семінарскія заняткі

Тэма 1. Сутнасць традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы (форма правядзення – вучэбная канферэнцыя з элементамі дзелавой гульні).

Накірункі абмеркавання

- Сутнасць народных традыцый.
- Гістарычныя вытокі народных традыцый.
- Эстэтычнае выхаванне як накірунак агульнай педагагічнай дзейнасці.
- Сутнасць народнага эстэтычнага выхавання беларусаў.
- Уплыў умоў эстэтычнага выхавання на яго ажыццяўлення ў беларускай вёсцы.

Пры абмеркаванні пытанняў пажадана арганізаваць дыскусію. Па выніках работы групы слухачоў рыхтуюць выніковае рэзюме; у канцы заняткаў рэзюме падсумоўваюцца і афармляюцца ў выглядзе кароткага напамінку па тэме.

Тэма 2. Укараненне традыцый эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы ў сучасных выхаваўчых умовах (форма правядзення – круглы стол).

Праблемныя пытанні

1. Дайце характарыстку сучаснаму эстэтычнаму ідэалу, што існуе ў грамадстве. Якія ён мае разыходжанні з эстэтычным ідэалам беларусаў к.ХІХ–п.ХХ ст.?

2. Якія сродкі эстэтычнага выхавання асобы ў беларускай народнай педагогіцы з'яўляюцца найбольш дзейнымі? Абгрунтуйце свой пункт гледжання.

3. Якія метады беларускай народнай педагогікі мэтазгодна выкарыстоўваць у сучасным выхаваўчым працэсе з мэтай эстэтычнага выхавання асобы? Як іх адаптаваць да сучасных умоў?

4. Якія магчымасці існуюць у выкарыстанні ідэй і вопыту беларускай народнай педагогікі ў эстэтычным выхаванні сённяшніх вучняў?

Метадычныя парады

- На падставе дыскусіі па праблемных пытаннях кожным слухачом запаўняецца табліца «Магчымасці сучаснага выкарыстання ідэй і вопыту беларускай народнай педагогікі ў рабоце школы па эстэтычным выхаванні».
- На аснове запоўненых табліц калектыўна выпрацоўваюцца рэкамендацыі па ўкараненні традыцый беларускай народнай педагогікі ў эстэтычным выхаванні.
- Праводзіцца дзелавая гульня па выкарыстанні багаццяў вуснай народнай творчасці ў эстэтычным выхаванні.

Літаратура для самаадукацыі:

1. **Арлова, Г. П.** Беларуская народная педагогіка / Г. П. Арлова. – Мінск: Нар. асвета, 1993. – 120 с.
2. **Арлова, Г. П.** Традыцыі эстэтычнага выхавання ў беларускай народнай педагогіцы : манаграфія / Г. П. Арлова, С. Р. Тубалец ; пад агул. рэд. Г. П. Арловай. – Віцебск : УА «ВДУ імя П.М. Машэрава», 2008. – 162с.
3. **Буткевич, В. В.** Эстетическое воспитание младших школьников средствами народного декоративно-прикладного искусства: монография / В. В. Буткевич, Ю. С. Любимова.– Минск: БГПУ, 2007. – 239 с.
4. **Волков, Г. Н.** Этнопедагогика: учеб. пособие для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений / Г. Н. Волков. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 168 с.
5. **Выкарыстанне беларускіх народных прыказак і прымавак у выхаванні і навучанні дашкольнікаў і малодшых школьнікаў : метадычныя рэкамендацыі / УА «ВДУ імя П. М. Машэрава» ; аўт.-склад. Тубалец С.Р. – Віцебск : Выдавецтва «ВДУ імя П. М. Машэрава», 2002. – 23 с.**
6. **Калачова, І. І.** Народныя традыцыі і звычаі выхавання. Этнапедагагічная спадчына народаў Беларусі / І. І. Калачова. – Мінск: НІА, 1999. – 179 с.
7. **Котович, О.** Золотые правила народной культуры / О. Котович, Я. Крук. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2010. – 592 с.
8. **Міхайлава, А. Л.** Фарміраванне маральнага і фізічнага здароўя асобы ў беларускай народнай педагогіцы канца XIX – пачатку XX стагоддзя: манаграфія / А. Л. Міхайлава. – Віцебск: УА «ВДУ імя П. М. Машэрава, 2007. – 153 с.
9. **Народная педагогіка: вучэбна-метадычны дапаможнік / Пад агул. рэд. Г. П. Арловай. – Віцебск: Выдавецтва УА «ВДУ імя П. М. Машэрава», 2006. – 168.**
10. **Неземковская, Г. В.** Этнопедагогика : учебное пособие для вузов / Г. В. Неземковская. – М.: Академический проект; Альма Матер, 2011. – 225 с.
11. **Орлова, А. П.** Этнопедагогика: теория нравственного воспитания: учеб. пособие / А. П. Орлова. – Витебск: ВГУ им. П.М. Машерова, 2001. – 186 с.
12. **Ракава, Л. В.** Традыцыі сямейнага выхавання ў беларускай вёсцы / Л. В. Ракава. – Мінск: Ураджай, 2000. – 111 с.